لەناپاڵمەوە بۆ درۆن.. سەلام عومەر

قەڵادزێ بە ناپاڵم و کوردستان بە درۆن شەهید دەکرێن

52 ساڵ پێش ئێستا کە نیو سەدە زیاتر دەکات، بە ناپاڵم کە چەکێکی قەدەغەکراوی نێودەوڵەتی بوو قەڵادزێ خەڵتانی خوێن کرا و سەدان شەهید و بریندار کەوتنە سەر شەقامەکان، ئێستاش بە درۆن کوردان دەکەنە نیشانە و شەهیدمان دەکەن و دوای نیو سەدە ئاوا لە ئەزموونی رابردوومان نادەینەوە و لەنێو قوڕی ئایدیۆلۆژیادا چەقیوین و پەرلەمانمان پەك خستوە و حکومەتیشمان سڕ کردووە، کەچی نەخەمان و نە کۆمەڵگای نێودەوڵەتی نقەیان لەوە نایات.
لەنێو جەنگێکی نەخوازراوی ئاسمانیدا ئابوریەکەمان و کەمپ و براکانمان دەکەنە نیشانە و دەستێك شك نابەین لەسەرمانکاتەوە، خۆشمان هەر خەریکی ئیدانە کردنین و کەچی ناتوانین یان نامانەوێ یەك ریز بین و پلانەکانی نەیاران لەگەڵ نەین.
شەڕ رادەواستە و ئاگربەست رادەگەیەنرێ و وڵاتە شەڕەنگێزەکان دەچنە سەر یەك مێزی دانووستان، ئامادەی ڕێکەوتنیش کەچی لەڕێ لەم هەرێمە لەتکراوەدا پەرلەمان چەقیوە و حکومەت غەزریوە و پۆستەکان بوونەتە ڤایرۆس و سنگی پارتە زۆ بەللاحەکانی وێران کردووە.
لەنێو ئەو بارودۆخە نالەبارەدا فێڵ لە یەکتری دەکەین و دەستکەوتەکانمان دەبەخشین و دەستی دوژمن بەسەر نیشتمانەکەمان درێژتر دەکەین لەبرێ یەکتریمان قبوڵ نیە و لەولاش ملی یەکتری دەشکێنین .
ڕێك لەو کاتە دژوارەدا کە هەشتا دەنگی ناپاڵم لە گوێماندا دەزرنگێتەوە، لە ئاسمان وڕە وڕی درۆنەکان کاسی کردووین، هەر ڕێك لەم سەردەمەدا یادی بەردومان و کۆمەڵکوژی قەڵادزێ دەکەینەوە و هەشتا ئەو ڕۆژە و کیمیای هەڵەبجە و ئەنفال نەبوونەتە ئەزموون دەرسی لێوەرگرین.
52 ساڵ بەسەر 24/4/1974دا تێپەڕی ئەوڕۆژە یەکەم ساتی بۆ کۆمەڵکوژی بوو کە لەلایەن بەعسەوە دەستی پێکردوو بۆ یەکەم جاریش بوو کە لە قەڵادزێ چەکی قەدەغەکراوی نێودەوڵەتی بەکارهێناو کەچی کۆمەڵگای نێودەوڵەتی دوای ئەم هەموو تاوانە یەك لە دوای یەکانەی بەعس کە خۆی لە ئەنفالو کیمیابارانو وێرانکردنی هەزاران گونددا دیتەوە بێدەنگ بوو، تا ئەو کاتەی داگیرکردنی کوێتو رووداوەکەی

11ی سێبتێممبەری ئەمریکای بە دواداهات, وەهۆش خۆیان هاتنەوەو
مەترسی دەسەڵاتی بەعسیان لەعێراقدا بۆ دەرکەوت. ئەگەرنا لە
خەوێکدا بوون لەمەبەئاگاتر.
کاتی ئەوە هاتووە ئەو چیرۆکانەی کە هەر لەئەفسانە دەچن و بەسەر
وڵاتەکەمان هاتوون ل□ش□و□نی خۆیان بگێڕدرێنەوەو کارەساتەکان
کەهەموو سووچێکی ئەم کوردستانەی تەنی بوو لەنێو دیکۆمێنتەکاندا
دەربه□ن□ر□نەوەو بدرێنەوە ئەو وڵات□انەی بەرپرسیار□تیەکەی
هەڵدەگرن ، بەتایبەت ئێستا کەخەڵکانێك هەن بەرپرسیار□تی باڵایان
لەئێراقدا لە ئەستۆیەو کەچی تاوانبارانی ئەنفال و کیمیا باران
ئازاد دەکەن ، پێمان دەڵێن دەتوانین بەم کارتانە وێرانتان
کەینەوەو ئەوسەگانەتان تێبەردەینەوە کەپێشتر شارەکانی ئێوەیان
گڵاو دەکردو لەنوگرە سەلمانیش پارچە پارچەیان دەکردن .
بۆیە کاتیەتی ئاوڕ لەرابردووبدەینەوە، یان بگەڕێینەوە بۆ سەردەمە
سەختەکان، مەبەستم ئەورۆژانەی باشووری کوردستانی تێدا دەهاڕدرا،
رێك دەبێت بەسەر ئەو خەتایانەدا بچینەوە کەرژێمی بەعس دەرهەق
بەکوردی دەکرد، یان هەڵوێستەیەك لەسەر چەندین ساڵ ئازادی بکەین و
بۆ ئەو رابردووە بگەڕَێینەوە کەگۆڕانەکان نەك وەکو پێویست نین
لەئاستی ئەو کارەسات□ نین کە بەسەر گەل و شارەکانمان هاتوون ،
بۆیە بیرکردنەوە لەگۆڕان بەرەو باشتر سوورمان دەکات بەرەو ئەو
جموجۆڵەی کەدەکرێت لە ئایندەدا بکرێ و نا بێ ئێمە تاهەتایە
لەدوواوەی رەوتی گۆڕانکاریەکان بین و هەرچاومان لەو دەسەڵاتە بێت
کەساڵانێکە هەرخەریکی کابینەو دابلشکردنی ئەو بۆدجانەن کەهی
هەموانەو بۆ چەندانێکە، یان پڕۆژەکان بۆ ئەو شوێن و شارانەن
کەخۆیانی تێدان و ئەوانەش کەلەوەتەی هەن قەوانیان تێدا
بەتاڵدەکرێتەوەو کیمیا باران دەکرێن و بۆردوومان دەکرێن ،هەر
بۆنی باروتیان لێبێ و ئەو سیما شارستانییە وەرنەگرن کەدەبوو بەر
لەشارەکانی دی هەیان بێت.
میکانیزمی دەسەڵاتی ئەوسای بەعس ئاراستەی سەرجەم رووداوەکانی لەو
خاڵەدا چڕکردبۆوە کە بە لەناوبردنو توانەوەی شۆڕشی کوردی دەتوانێ
جڵەوی فەرمانڕەواییەکەی درێژە پێبداتو هەموو پانتاییەکان دەکەونە
ژێر س□ب□□ری ئەو لەشکرەی چاوی لەدەورو بەر دەگێڕا، هەروا دەشتوانێ
ببێتە مایەی ئەو ترسە ئەستورەی کە ئایندەی دەسەڵاتی پێ دەپارێزێ,
بۆیە بۆ داپۆشینو ونکردنی خاڵە لاوازەکانی بەتایبەت لە سەردەمی
شۆڕشی کوردی کە ئەو کات شۆڕش لە بەهێزیدابوو توانای بەعسیش
سنووردار بوو پەنای دەبردە بەر بەکۆمەڵ کوشتن تا بەرنامە گڵاوەکەی
درێژە پێبداتو پیشانی دەورو بەریش بدات کە لە هیچ سڵ ناکاتەوە,
رژێمێکی ملهوڕەو عێراق بەهەموو پانتاییەکانیەوە لەژێر دەسەڵاتی

تاکڕەویانەی خۆیدایەو هەرچی بیەوێ دەتوانێ بیکات، بۆردومانکردنی قەڵادزێ لەم رۆژەداو کوشتنی سەدان هاووڵاتیو خاپورکردنی دەیان خانووبەرەو زانکۆی سلێمانی کە زانکۆی سەلاحەدینی ئێستای هەولێر,داغکردنی هەر هەموومان بوو، بەڵام پەڵەی ئەو داغە ئەستوورە لەسەر هەردوو شاری هەڵبجەو قەڵادزێ و پێنجوین و چۆمان هەندە ئەستوورە هەمیشە بەروخسارمانەوە دیارەو زۆر جاران تەخیشی دەکەنەوە ، ئەم بۆردوومانە سەرەتاو دەستپێکی یەکەم تراژیدیا بوو کە هاووڵاتی کوردی وەخۆبەر هێناو شۆڕشی ئاراستەی گۆڕانکارییە خێراکان کردو وەبیری هێنایەوە کە لە گۆڕەپانی جەنگدا تەنهایەو دەبێت خۆی بەرگری لەخۆی بکات و کۆمەڵگای نێو دەوڵەتیش لە ئاست کێشەی گەلی کورددا خەوتووەکی بێئاگا بوون و رێکخراوە جیهانییەکانی مافی مرۆڤیش لە بێئاگاییەکی میکانیکیدا نەیان دەویست ئاوڕ لەم رووداوە ترسناکە بدەنەوەو بەرژەوەندی باڵای بازرگانە قەبەکانی ئەوسای نەوتی جیهانیو ساغکردنەوەی چەكو جبەخانە کەڵەکەبووەکانی ئەو وڵاتانەی لە دوای جەنگی جیهانی دووەمەوە دەرگایان لەسەر کلۆم درابوو, هۆکاری ریشەیی بێدەنگ بوونو خۆگێلکردن بوون لە ئاست ئەو تاوانە یەك لە دوای یەکانەی لەلایەن حکومەتی عێراقەوە دژی نەتەوەی کورد ئەنجام دەدرا, خۆجەنگی ساردوو وڵاتە سۆسیالیستەکانیش لەم نێوەندەداو لە ئاست وڵاتێکی پارچەکراوی وەکو کوردستان بەخێتا دەرنەچوونو بەشێکی زۆری تاوانەکان رووبەڕووی ئەوان دەکرانەوەو ناپاڵمو فرۆکە مەترسیدارەکانی ئەوسا لە ژێر باڵی ئەوانەوە دەفرۆشرانو شاری قەڵادزێو دەیانو سەدان گوندو شارۆچکەی دی پێ خاپورکراو دواتر تێکدانی بە کۆمەڵاو کوشتنی بە کۆمەڵاو راگواستنی بە کۆمەڵاو کۆچڕەوی بە کۆمەڵی بەدوواهات..!

ئەگەر ئاوڕێکی خێرا لە رۆژی بیستو چواری بدەینەوەو رووداوەکە وەك کارەساتێکی دژەمرۆیی هەڵبسەنگێنین تێدەگەین کە بزوێنەری ئەم کارەساتە بە ئەزموونی شۆڕشی کوردبوو لە ئاست هێرشێکی نەخشە بۆ کێشراو کە تا ئێستاش شکستی هەموو شۆڕشەکانمان لە دوای دانوستانە ژەهراوییەکانەوە دەست پێدەکاتو دووبارە بوونەوەو چەند بارە بوونەوەشی ئەو خاڵە لاوازانە وەدیار دەخەنەوە کە هەموو دەم وەك دیاردەیەکی نامۆ, بەڵام شارەزا لە نێو متمانەکانی شۆڕشی کوردیدا خۆی نمایش دەکات, بۆیە هەموو ئەو ئەزموونە دەوڵەمەندانە دەکرێ لە رۆژێکی وەك ئەمڕۆدا سوودی لێوەرگیرێو سەرکردایەتی کوردی زۆر وشیارانە مامەڵە لەگەڵا ئەو بارودۆخە بکاتو چیدی خۆی وابەستەی هاوپەیمانییەتییەك نەکات کەدەزانێ لایەنی بەرامبەر شەرمی بەو هاوپەیمانییەتییەیان دێت،

یان ریبَکخراوی داعشی وەسەر دەگێڕنەوە وەك جەنگاوەرێکی ئازا مامەڵەی لەگەڵ دەکات و هەمیشە بە پاشکۆی عراقیشیەوە گرێ دەدا، هەروا دەبێت لە ئاستی بەرپرسیارێتەکان دابڕێت و چیدی گیانی پاوان خوازی و خۆ قەبەکردن رابردووی لەبیرنەکات چوونکە ئایندەی لە پێشە، هەروا بەتەوە لە بیریشی نەچێت کە ئەم دەستکەوتانەی ئەمڕۆ بەشێکی گەورەی بەر شەهیـدانی 24/4و 16/3ی هەڵەبجە دەکەوێ ئەوە جگە لەوەی کە کۆڕەوەکەی ساڵی نەوەدویەك فاکتەری سەرەکی ناساندنی گەلی کوردبوو، بە کۆمەڵگای جیهانیو دەستپێکی ناساندنی شەڕەشو تراژیدیا جۆراو جۆرەکانی گەلی کوردو بەجیهانی کردنی کێشەکەو گەورەکردنی زیاتری سەرکردەکانمان بوو.

بەیە ڕەزنان لە رۆژانی سەختی تێکۆشانو ناساندنی وەك خۆی ڕووداوەکان بەس نیین بە قەرەبوو کردنەوەی ئەو شارو گوندانەی بەدەستی بەعس زەرەرمەندبوون, بە قەد ئەوەی کە دەبێت لە ئەستای ئازادیدا کاری جددیو بەرهەم ئامێز بە ئەم شارانە بکرێتو لە بیری نەکەن کە یەکەم خۆپیشاندانی جەماوەری بەرفراوان کە ترسی بەعسی شەقکردو تەواوی کوردستانی گرتەوەو گەورەترین ورەو توانستی بە پێشمەرگەو سەرکردایەتییەکان بەخشی راپەڕینی 24/4/1982ی قەڵادزێ بوو کە تەواوی چینو توێژەکانی ئەم شارەو قوتابیانی زانکۆی سەلاحەدینو سەدان قوتابی کچو ژن بەشداربوونو بە یەکەمجار داوای جەماوەر بەلابردنی هەندێ سەیتەرەو ئازادکردنی گیراوەکانو چۆڵکردنی ڕەبیەکانی ناو شار بەسەر بەعسدا سەرکەوتو بەم هەنگاوەش تەواوی کوردستان راچڵەکیو ئەو ترسە ئەستورەیان فڕێدا کە بەعس لە دڵی گەلی کورددا چاندبووی.

لێرەوە قەڵادزێ بووە ئەو رایەڵەیە بەرفراوانەی کە شۆڕشەکان متمانەی پێبکەنو لانەی ئەو چالاکییە بەردەوامانە بێت کە لەوێوە دژی بەعس دەوەشێنرانو هەر لەوێشەوە رێکخستنەکانی سەرجەم حزبەکان بەرنامەی کارو کردە نهێنییەکانیان بۆ ئەنجام دەگەیاندو هەر لەوێشەوە ڕێگەکانی چوونە چیاو تێکۆشانەکان پیشانی ئەو هێزانەیانە دەدران کە دواتر داستانە یەك لە دوای یەکەکانیان لە سەرتاپای کوردستاندا دژی بەعس ئەنجام دەدا, بەپێی ئەوە واتە قەڵادزێ لە ئەنجامی ئەو گیانە شۆڕشگێڕییەو توانستی بێوچانی خۆکێ تێکۆشەرەکەی دژی بەعس و لەهەمان کاتدا هەڵکەوتەی جوغرافی لەلایەن بەعسەوە خاپورکراو لە ساڵی 1989 خۆکەکەی, بەجۆرێك پڕاگەندەکرا کە لە مێژوودا وێنەی نەبووەو دروستکردنەوەشی لە ساڵی 1991و دوای ئازادبوونی کوردستان بە بەرنامەییەکی هێندە ناشیرینی پێوە دیارە کە کاری لە دیموگرافیای ئەم شارە کردووەو راستکردنەوەیو جوانکردنەوەی دەبێت خەمی دەسەڵات بێتو ناکرێ تاسەر حەوزی پشدەر لە پڕۆژەکان بەبەش بن

و ئەو پەراوێزەبێت کە نەخشە سیاسییەکان پرۆژە خزمەتگوزارییەکان قوت دەنو ئاوڕی حزبیانەو جێ پەنجەی حزبیانە لەو بۆدجانەدا رەنگبداتەوە کە بە قەد قوربانییەکانی قەڵادزێ نین‌و نابن.

شارێکی خاپوور شارێك تا سەرمۆخ خاوەن قوربانی‌و خاوەن دەیان سیاسەتمەدارو رۆشنبیرو پێشمەرگەی لێهاتوو تا ئێستاش هەر بە خواری نەخشەرێژ بکرێت‌و خوارەوەی هەمان کەلاوەکانی هەشتاونۆ بێ□و لە سەردەمێکی وەك ئەمڕۆی کوردستانێکی دەوڵەمەندا بەڕاستی بیر لەم شارە نەکرێتەوەو برینەکانی بیست‌و چواری چوارەکان ساڕێژ نەکرابێ□و خەڵکی رەسەنی ئەم شارە وەکو نامۆیەك سەیر بکرێ. ئەی قەلادزێ نەبوو لە هەفتاو چوار زانکۆی لە ئامێز نابوو، دواتریش پردی هاتوچۆی پێشمەرگ□ بووین‌و لە خەبات لە نێوانی دوو فەیلەقدا راپەڕین لە بازیان پێش سلێمانی ئاڵای سەرکەوتنیان بەرزکردەوەو لە جدیدەو کەورگۆسك‌و دارەتوو دۆزەخیان بۆ بەعسیەکان دروستکردوو لە هەموو سەردەم‌و شۆڕشەکاندا ئێستاشی لەگەڵدا بێ کەدوو وڵات بۆردوومانی گوندەکانمان دەکاو هەراسانیان کردووین، لە قەبارەی خۆمان زیاتر قوربانیمانداوەو سەدان‌و هەزاران لاومان بەخشیوە، کەچی هێشتا ئەوەنین لە خوێندنەوەماندا؟!.

ئێوەش وەك دەسەڵات و وەك ئەوانەی بەوێدا هاتن و گەیشتنە ئێرە لە بیرتان نەچێ، راستە هەموو کوردستان بایی خۆی زەبری بەعسی وێکەوتووەو شەهیدی هەبووەو قوربانییەکی بێشوماریان داوە بەڵام تەنها دوو قەزایەك کەزۆر هاریکاری شۆرش بوون ولەسەر دەستکەوتەکانی ئێوە گەورەترین زەبری رژێمە شۆڤینیستەکانی خواردبێ، قەڵادزێ و هەڵبجەیە ،چوونکە ئەم دوو شارە بەتەواوی خاپور کران،جگە لەشەهیدەکان خەڵکەکەی پەراگەندە بوو ئێستا ئەوان بەڵێنەکانی دابویان جێبەجێیان کرد، ئەدیکوا بەڵێنەکانی ئێوە کەهەموو ساڵێ و تەنها لەیادەکاندا دەیدەن ؟؟

خەڵکی ئەم دەڤەرە دەخوازن دەسەڵاتی پشدەر هەمان ئەو دەسەڵاتە بێت کەلەشارەکانی دی هەیەو باچیدی داهاتە قەبەکان نەڕژێنە باخەڵی تاکەوەو قەڵادزێ ئەو شارەیە کە دەکرێ ئەوجار بیری لێبکرێتەوە. پڕۆژە گەلێك بێنن ولاوەکانی دوێنێ کە لە شۆرشەکاندا ماندوو بوون پێیان ئاشت بکەنەوە، بابیر لەئایندەیەکی گەش بۆ تەواوی کوردستان بکرێتەوەو هەوڵبدرێ لەگەڵ جوانکردنی شارەکان ئەوپلانانەش هەڵبوەشێندرێنەوە کەدژ بەنەخشەی ئایندەمان لەگۆڕێدان، یان دەخوازن بچوکترمان بکەنەوەو ئێمەش لەنێو کێشە ناخۆییەکانی خۆمان، خۆمان هێندە بچوك کردۆتەوە خەریکە لەدووچوان دەچین.

سەلام عومەر

خزمەتکردن.. نەوزاد بەندی

کێشەی سەرەکی مرۆڤ و کۆمەڵگا و دەسەڵاتەکان، ئەوەیە چۆن کەمترین خزمەت بکەن و زۆرترین خزمەت بکرێن.. واتا مروڤ لەگەڵ کەسێک هاوڕێیە یان دوژمنە لەسەر بنچینەی خزمەتکردن، ئەگەر خزمەتەکی پێ بگەیەنێت، ئەبێتە هاوڕێیی..ئەگەر خزمەتی پێ نەگەیەنێت، ئەبێتە نەناسیاو و نامۆ..خۆ ئەگەر خزمەتەکی لێ قورخ بکات ئەوا ئەبێتە دوژمن.
ووڵاتانی زلهێز ئەیانەوێ ووڵاتەکانی تر لە خزمەتی ئەواندا بن، نەوت و هەموو کانزاکانیان..تەنانەت مرۆڤەکانیان ..ئایین و ڕەوشتە کۆمەڵگاکانیان ئەبێ لە خزمەتی ئەواندا بن، ئینگلیز کە هیندستانی داگیرکرد، بەجگە لەوەی ژمارەیەکی زۆری بە بێ تاوان لێ کوشتن، لە هەمان کاتدا ژمارەیەکی زۆریشی لێکردن بە سەرباز و ..ووڵاتانی تری وەک عێراقی پێ داگیرکردن ..
کاتێ ئەمەریکا هەڵئەکوتێتە سەر ووڵاتەکی وەک فەنزویلا و بە نیوە شەو سەرۆکەکەی ئەفڕێنێت و سیستمی سیاسیی ووڵاتەکە ئەگۆڕێت، مەبەستی لەوەیە فەنزویلا خزمەتی بکات، نەوتەکەی بداتە، واتا نەوتەکەی فەنزویلا بۆ فەنزویلا نەبێت و بۆ خۆڕایی بیداتە ئەمەریکا و دۆناڵد ترەمپ، چونکە عەقڵییەتی کۆڵۆنالیستەکان بەو جۆرەیە کە تەنها خۆیان مرۆڤن یان مرۆڤی باڵا و زەوینن و ..ئەبێ تەواوی مرۆڤایەتیی خزمەتیان بکەن.
کاتێ فەڕەنسییەکان حەوت ملیۆن کەسی سیڤیل تەنها لە جەزائیردا کۆمەڵکوژ ئەکەن، ئەیانەوێ بەشێوەیەکی کرداریی بڵێن ئەوە مرۆڤ نین و جۆرەکن لە جۆرەکانی مەرووی زیانبەخش و پێویستە ئەمەی مرۆڤ بتانکوژین ..
ئیتر دیاردەی سەیر و سەمەره لەم پڕۆسە ناشیرینەدا دێتە بوون، وەک ئەوەی له فەرمانڕەوای کوردی باشووردا و بە درێژایی نزیکەی دە ساڵ بە حیساب نەوتفرۆشتنی سەربەخۆ، لە جیاتی خۆشگوزەرانیی، قەرزار دەبن ..واتا نەوت ئەفرۆشن کەچی سی چل ملیار دۆلار قەرزار ئەبن، لە ڕاستیدا ئەوە نەوتفرۆشتن نییە، ئەوە نەوت بەخشینە بە زلهێزەکانی جیهان، چونکە ئەوان وا دەخوازن کە تەواوی نەوتی جیهان به خۆڕایی وەربگرن، بەڵام لێرەدا لەگەڵ بە خۆڕایی پێدانەکەیاندا پارەی بەری و گواستنەوەیشیان لەسەر ئەژمار کردوون، هەربۆیە نەوت ئەفرۆشن و

قەرزاریش ئەبن…
تۆ ئەبێ خزمەتم بکەیت ئەگینا لە ئاسانترین بژاردەدا هاوڕێیەتیت ناکەم، خۆ ئەگەر چەکدار و زلهـێزیش بم، ئەوا ئەتکوژم و لەناوت ئەبەم.

تۆماری چەکدارانی دوور و نزیک، پڕپڕن لەو کوژراوانەی کە ڕازی نەبوون خزمەت به چەکدارەکان بکەن یان لە بنەڕەتدا دروستکردنی چەک بۆ ئەوەیە ئەوانەی توانای کڕینی چەکیان هەیه لەلایەن ئەوانەی توانای کڕینی چەکیان نییە، خزمەت بکرێن، ئەگینا خوێنیان حەڵاڵ کراوە.

ئەوەتا فایق بێکەس لە شیعری بیست و حەوت ساڵەدا، بە ئەدمۆنزی ئینگلیزی داگیرکەری خزمەتکراودا ئەڵێ :

بیست و حەوت ساڵە دڵم لێت پڕە
ئەحواڵم بە دەست تۆوە زۆر شڕە
سەد بەڵێن بدەی لەلای من تڕە
بەسیەتی ئیتر ئەم وڕەوڕە
نۆکەریت ناکەم ورگم هەڵدڕە

واتا دوو ڕێگا هەیە بۆ وازهێنان لە خزمەتی زلهـێز و چەکدارەکان، یان ئەوەتا وورگت هەڵدڕن و کۆتایی بە ژیانت ب□ن، چونکە ئەوان ڕازی نابن واز لە خزمەتکردنیان بهـێنیت.. یان ئەوەتا تۆیش چەک کۆبکەیتەوە و شانەی چەکداریی دروست بکەیت و لە هێزی داگیرکەری خزمەتکراوی چەکدار بدەیت، وەک چۆن عومەر موختاری پیرەمێرد، چەکی پەیدا کرد و دژی هێزی داگیرکەری خزمەتکراو جەنگی پارتیزانیی ڕاگەیاند.

پارتیزانیی زاراوەیەکە مەبەست لێی شەڕکردنی چەکدارانێکی لاوازی مافخوراوە بەرامبەر چەکدارانێکی بەهێزی داگیرکەری زاڵم. هەربۆیە ئەم شەڕە، شەڕێکی نهێنییە، واتا لاوازە مافخوراوەکان ناتوانن ڕوو بە ڕوو شەڕ بکەن چونکە ئەو توانایەیان نییە، بە ناچاری له پەنا و پاسار و تاریکی شەودا، به تاکتیک و فێڵ لە سوپا و چەکدارانی داگیرکەر ئەدەن.. وەک گرتنی گەرووی هورموز لە لایەن ئێرانەوە دوای ئەوەی نەیتوانی بەرامبەر چەک و سوپای پێشکەوتووی ئەمەریکا خۆی بگرێ، بەو پێیه گرتنی تەنگەی هورموز لەلایەن ئێرانییەکانەوە ئەچێتە قاڵبی خەباتی پارتیزانییەوە ..

بەڵێ .. مر□ق ب□ بێ خزمەتکردن ناتوانێ مرۆڤێکی تر بکاتە هاوڕێی .. کچێکی جوان سەد داواکاری هەیه، چونکە چێژبەخشترین خزمەت بە غەریزەی نێرینەکان ئەکات، لە هەمان کاتدا کچێکی ناشیرین داواکاری نییە، بۆیە ئەمیش ناچار پەنا بۆ دەستخستنی ماڵ و سامان

و بەوانامە و دەسەڵات ئەدات، بە ئەوەی نەرینەکان وەک خزمەتکار لای خۆی ڕابگرێت یان هاوسەرگیریی زۆره ملێیان پێ ئیمزا بکات..ئافرەتێکی حەفتا ساڵی دەوڵەمەند، پیاوێکی بیست ساڵی هەژار ناچار دەکات بەتەنە خزمەتیی و بەوپەڕیی سوپاسگوزارییەوە ئەڵقەی بوکێنیی بکاتە پەنجەی.

بەو شێوەیە پەیوەندیی دایک و مناڵەکان ..باوک و مناڵەکان، هەمووی لەسەر بنچینەی خزمەتکردنی یەکتری دروست بوون.. مناڵەکان لاوازن و پەیوەستیان بە پارە وماڵە و ڕێنمایی و پشت و پەنای باوک و دایکیانە، هەر بۆیە پەیوەندییەکەیان پییانەوە ناو نراوە پەیوەندیی ڕۆحیی و ئاینیی و پیرۆز، چونکە بە بێ ئەوان لەناو ئەچن ..لە هەمان کاتدا باوک و دایکەکان لەناخی خۆیاندا پێی بزانن یان پێی بزانن، هەستێک یان نەستی ئەوەیان هەیە کە لە داهاتوودا پیر ئەبن و پەککەوتە ئەبن، لەو کاتەدا تەنها مناڵەکانیان ئەتوانن خزمەتیان بکەن..یان ڕاستتر ئەو خزمەتە بە شومارەی کە بە بەرامبەر پێشکەش منالەکانیان کردووە بەڵکو ببێتە هۆکارێک بە ئەوەی بەشێک لەو خزمەتانەیان وەک قەرزێک لە قۆناغی پیریدا بدەنەوە، هەرچەندە ئەمەیان زۆر متمانە پێکراو نییە، چونکە بەشێک لە منداڵان کە گەورە ئەبن و پەیوەستیان بە دایک و باوکیان نامێنە، بە جێیان دەهێڵن..دروستکردنی خانەکانی پیریی، بەڵگەی ئەوەیە کە هەندێک لە مناڵەکان قەرز کوێرن و یەک قرێش قەرز به باوانیان نادەنەوە.

خزمەت بەرامبەر خزمەت بەردەوامیی هەیە، واتا پەیوەندی سود گەڕینەوە یان کۆمەنسالیزم.

بەو پێیە دایک و باوک خزمەتی مناڵەکان ئەکەن بە هیوای ئەوەی مناڵەکانیش کاتە گەورە بوون، خزمەتی ئەمان بکەن ..واتە خزمەتەکی ڕاستی بە هیوای خزمەتەکی وەهمیی و خەیاڵیی..کاتە مناڵەکان گەورە ئەبن، ئەکەونە دۆخێکی قورسەوە، چونکە ئەبێ خزمەتی دایک و باوکێکی پیر و پەککەوتە بکەن کە نە ئەتوانن خزمەتەکەیان بکەنەوە، نە ئەتوانن تێچووی خزمەتەکەیان بدەنەوە، نەدایک و باوکیان چەکدار و دەسەڵاتدارن بە زۆر بیانکەنە خزمەتکاری خۆیان، واتا ئەو خزمەتەی مناڵان بەرامبەر باوانیان ئەیکەن، خزمەتکردنەکی بە بەرامبەرە، ئەمە لە زانستی فیزیادا بەو جۆرەیە، ئیتر مناڵەکان هەندێکیان ئەڵێن ڕاستە لە مناڵیدا خزمەتیان کردووین، بەڵام خۆ ئەمە عەریزەمان نەداوە یان داوامان نەکردووە خزمەتمان بکەن، یان ئەسڵەن نەمانویستووە بێینە ئەم ژیان و دنیا پڕ لە نەهامەتییەوە..ئەستایش هیچ ئامادە نین خزمەتی دوو پیر بکەین کە هۆکاری هاتنە ژیانێکی پڕ لە دەردەسەریی بوون بۆمان و تەنانەت لێرە و لەوێ داواکاریی دژی دایک و باوک بەرزکراوەتەوە کەچۆن بە

بە ئاگاداریی ئەمان، بەیاریان داوە بیانهێننە دنیاوە!
لێرەدا ئیتر زاراوەی خزمەتی پیرۆز دێتە ناو فەرهەنگەکانەوە ..
خزمەتی پیرۆز، ئەو خزمەتەیە کە بە بە بەرامبەرە، نە داگیرکراویت، نە چەکت لەسەر دانراوە، نە پێویستت بە هیچ خزمەتێکی بەرامبەرەکەتە، نە هیچ هیوا و ئاواتێکت پێی هەیە، لەگەڵ ئەوەیشدا خزمەتی ئەکەیت..
خزمەتی پیرۆز لە ئاییندا بە دوور و درێژیی باس کراوە و داکۆکیی لێکراوە، به جۆرێک ئەبێ ئەو خزمەتە پیرۆزە نهێنیی بێ و دەستی ڕاست بە دەستی چەپ نەزانێت، بە ئەوەی تایبەت بە بە ڕازامەندیی خودا، ئەو کاتە لە ژیانی داهاتوودا خودا سەد هێندە و زیاتر خزمەتەکەت پێشکەش ئەکاتەوە، واتا خزمەتی پیرۆزیش بە بە بەرامبەر نییە یان ڕاستتر بە ئومێدی وەرگرتنەوەی هەزاران ئەوەندەی ئەو خزمەتەیە لە لایەن هێزێکی بێ پایانی بنیاتنەرەوە کە خودایە ..
تەنانەت داوا دەکرێت لە مرۆڤەکان کە بازرگانییەکی گەورە ئەنجام بدەن، بە سەر و ماڵەوە بچنە خزمەتی حەق و ڕاستیی و داکۆکیی لەوانی تر بە ئەوەی گەورەترین پلە و خەڵات بە دەست بهێنن، ئەویش شەهید بوونە..
شەهید بوون بەرزترین و بە هەیبەتترین ووشەیە لە تەواوی زمانەکاندا، بریتییە لە گەورەترین خزمەتی پیرۆز، مرۆڤەکان بە مرۆڤایەتیی کردبێتیان بە بە بەرامبەر لە دنیادا ..بە ئومێدی چونە بەهەشت، لە ژیانەکەی تردا.
لێرەدا ئیتر کلاسیفیکەیشنێکی زۆر قورس و چڕ و ئاڵۆز له مرۆڤەکان و باری سەرنجیان و تەرمی ژیانیاندا ئەبینین کە هەمووی لەسەر بنچینەی خزمەتکراو و خزمەتکاردا بنیاتنراون.. تۆ لەڕێژەکدا لە چەند شوێنەکەوە خزمەت ئەکەیت و لە چەند شوێنێکی ترەوە خزمەت ئەکرێیت..
ئەوانەیشی سەرقاڵی خزمەتی پیرۆزن، ئەوانەن لە پەناوی خاکی داگیر کراو و مافی زەوتکراودا، چەک ئەکەنە شانیان و شەڕ ئەکەن و شەهید ئەبن ..زیندان و ئەشکەنجە و جۆرەها ئازار قبوڵ ئەکەن چونکە بڕوایەکی پتەویان بە خزمەتی پیرۆز و شەهید بوون هەیە ..یان لە بواری زانستیی و ئەدەبیی و هونەرییدا ژیانی خۆیان تەرخان ئەکەن بە داهێنانەکان بە هیوای خزمەتکردنی تەواوی مرۆڤەکان و کاربەئاسانکردنیان و خۆشگوزەرانکردنیاندا..ئەو هەموو ئامێر و کەرەستە و کاڵایانەی لەبەر دەستماندان و ژیانیان ئاسان و چێژبەخش کردووە، زانا و داناگەلێک هەموو ژیانیان لەو پەناوەدا بەسەر بردووە.
بە دیوەکەی تریشدا، کۆمپانیاکانی داگیرکەران چەندەها ئامێری

ئەشکەنجەدانیان بەرھەم ھێناوە و بەرھەم دەھێنن لە پێناوی نوچدان و پەشیمانکردنەوەی ئەوانەی خۆیان بۆ خزمەتی پیرۆز تەرخان کردووە ..ئەم شەڕ و کێبڕکێیەیش درێژە ئەکێشی و بەردەوامە .. کۆمەڵکوژیی و ڕاگواستن و برسیکردن و ئاوارە کردن و ڕاگەیاندنەکان تێکڕا بەشێکن لەو ھێرشە نامرۆڤانەیە بۆ سەر ئەو کەس و گەل و نیشتمانانەی کە سەرقال□ی خزمەتی پیرۆزن و .. ئامادە نین بچنە ژێر باری داگیرکەر و خزمەتکردنی ملھوڕەکانەوە ھەر بۆیه فایق بێکەس بە دەنگێکی زوڵاڵ به ئەدمۆنز کەلە تەنیشت خزمەتکارە خزمەتکراوەکانی شاردا لێی دانیشتووە، ئەڵێ :

نۆکەریت ناکەم وورگم ھەڵدڕە ..

بەو جۆره مێژووی مرۆڤایەتیی پڕ پڕە لەو ناوانەی لە پێناوی خزمەتیی پیرۆزدا، خۆیان بەختکردووە، لە زانست و سیاسەت و کۆمەڵایەتیی و پارتیزانیی و بوارەکانی تردا.

لە ھەمان کاتدا مێژووی مرۆڤایەتیی سیخناخە لەو ناوە قێزەونە داگیرکەرانەی کە بەسەر لاشەی ملیۆنان مرۆڤدا ھەڵکشاون و شانازییان بەوەوە کردووە زۆرترین مرۆڤ و نیشتمانی ئەوانی تریان ملکەچ و کۆیله کردووە بۆ خزمەتی خۆیان و خێزان و بنەماڵەکانیان.

ڕۆژنامەی کوردستان یەکەم وەرچەرخان ل□ مێژووی کورد.. موتەلیب سەعید عومەر

لەدواھەمین دەیەی سەدەیەی نۆزدەیەم لە قۆناغێکی ناھەمواری سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی دۆزینەوەی میکانیزمێک بۆ ھوشیارکردنی تاکی کورد بیرکردنەوەیە لە دەرچوونی ڕۆژنامەیەک ، دوای شکستی شۆڕشی بەدرخانیەکان نوخبەی خوێندەواری ئەو بنەماڵەیە بیریان لەمیکانیزمێک کردەوە کە باشترین کاریگەرترین ئامڕاز بێ بۆ کۆتاییھێنان بەستەمکاری و سەرکوتکردن ، ھەردوو ڕۆژنامەوان میقداد مەدحەد بەدرخان وعەبدولڕەحمان لە و بارودۆخە دژوارەدا لە دەربەدەری و نەھامەتیدا بەم□ بەستی کەمکردنەوەی ئەو ستەمکارییه□ی بەدرێژایی مێژوو ڕێگری لەبوونی کوردو قەوارەکەی کردووە لەکاتێکدا

دەوڵەتی عوسمانی یەکێک بووە لە دەوڵەتە کۆڵۆنیاڵییەکانی جیهان سیاسەتی کۆمەڵکوژی وسڕینەوەی پاکتاوی مرۆیی پەیڕەو کردووە بۆیە دەرکردنی ڕۆژنامەو بڵاوکردنەوەی هوشیاری سیاسی و نەتەوەیی لەژێر ڕکێفی دەوڵەتی عوسمانی کارێکی یەکجار سەخت بووە بۆ کارێکی مەترسیدار دانراوە ، لەبەرئەوە دەرچوونی ڕۆژنامەی کوردستان پێش هەمووشتێک ئامانجێکی سیاسی ، فیکری، هوشیاری لەپشتەوە بووە لە ڕادەربڕین و گەیاندنی پەیامی ڕۆژنامەکە بڵاوبوونەوەی بە زمانی کوردی بۆ خوێنەری کورد ، لەمەوە دەرچوونی یەکەم ژمارەی کوردستان لە 22 نیسانی ساڵی 1898 بەیەکەم وەرچەرخان دادەنرێت لەمێژووی ڕۆژنامەوانی کوردی ئەگەرچی خوێنەرو خوێندەواری کورد بەڕێژەیەکی کەم ولەئاستێکی لاوازدا بووە بەڵام ڕۆژنامەی کوردستان دەتوانین بەیەکەم وێستگەی بڵاوکراوە دابنێین لە زمانی گفتوگۆ وە بۆ زمانی ڕاگەیاندن .

ڕۆڵی زمان لەڕۆژنامەی کوردستان

زمان ئامڕازێکی گرنگە بۆناساندن وگەیاندنی کێشەی نەتەوەیەک بەوڵاتانی دەوروبەر و دونیا لەهەلومەرجێکدا شۆڕش شکست دەهێنێت بزوتنەوەی ناسیۆنالیستی کوردی لەسەرەتادایە لەبەرامبەر هێزی داگیرکەری دەوڵەتی عوسمانی ، ئەگەر سەرنج بدەین پێش دەرچوونی ڕۆژنامەی کوردستان زمانی کوردی زمانی هەست وسۆز و زمانی شیعر بووە ، پێش ئەو قۆناغە مێژووی کوردی ژێرخانێکی دەوڵەمەندی هەیە لەئەدەبی میللی سەر زارەکی تا دەگاتە بەیت وداستان و چیرۆک ، کەئەدەبی فۆلکلۆر بوون بە شاکارە بە ناو بانگەکەی (مەم وزین) ی ئەحمەدی خانی و مەلای جەزیری دەست پێدەکات لەو سەردەمانەوە ئەدەبی کوردی بەزمانی پەخشان دێتە ناو زمانی کوردیی یەوە بەڵام بەدەرچوونی ڕۆژنامەی کوردستان زمانی ڕاگەیاندن گۆڕانکارییەکی نوێ دەخاتە ناو زمانی نووسین ، زمانی ئەدەبی لە تەنیا بوارێکدا نامێنێتەوە بەڵکو زیاتر لەئامڕازێک ئامڕازی میدیایە دەبێتە زمانی بڵاوکراوە و نووسین .

کاریگەری ڕۆژنامەی کوردستان بەدونیای دەرەوە

ڕۆژنامەی کوردستان لەگەڵ ئەوەی خەمێکی ڕۆشنبیری و سیاسی بووە لەهەمانکاتدا خەمێکی قوڵی کۆمەڵایەتی بووە لەنێو لاپەڕەکانی (کوردستان) گرفتەکانی ناو کۆمەڵەی کوردی خستۆتە ڕوو وەڕای ئەوەی خەمێکی گەورەتری هەبووە لەناساندنی دۆزی ڕەوای گەلی کورد بەدونیای دەرەوە بەنیشاندان و ڕێگا چارەی ئەو کێشانە و بارودۆخە سەختەی کورد تێیدا گرفتار بووە ، سەرباری ڕاوە دوونانی

ڕۆژنامەوانان بەدرخانییەکان بۆ فشارخستنە سەریان ناچارکردن و ڕێگە گرتن لە داخستنی ڕۆژنامەکە بەڵام بەردەوام بوونی ڕۆژنامەی کوردستان تا ژمارە 31 ، سەرباری ئەستەنگەکان پەیامەکی ڕوون وکاریگەرییەکی زۆری لەسەر سیاسەتی دەوڵەتی عوسمانی کردووە ئەگەرچی ژمارەکانی ڕۆژنامەکە بەشێوەی پچڕ پچڕ وهەر ژمارەی لەوڵاتێک چاپ کراوە .

جیاوازییەکانی ڕۆژنامەی کوردستان لەگەڵ ئێستا

گومانی تیانیە ڕەوشی ڕۆژنامەوانی لەسەردەمی بەدرخانییەکان بەبەراوورد بە ئێستا یەکجار جیاوازە ، سەردەمی بەدرخانییەکان و دەرچوونی ڕۆژنامەی کوردستان بە قۆناغێکی سەختی سیاسی و ئابووری ،نەتەوەیی ، کۆمەڵایەتی دا ڕۆیشتووە پڕ لەکێشە بووە ، بەڵام ڕەوشی ڕۆژنامەنووسی لەئێستادا لەهەلومەرجێکی لەبارو زۆرترین ئامڕازو تەکنیکی پێشکەوتوودایە لەئێستادا تاکی کورد بەئاسانی و لەکەمترین ماوەدا بێ سانسۆر دەتوانێت هەواڵ و گوتارو بابەت وچالاکی جیاواز بڵاو بکاتەوە ئەگەرچی ڕەوشی ڕۆژنامەنووسی لەئێستادا خاڵی نیە لەکێشەو ئەستەنگ بەڵام دەستبەر بوونی دەیان کەناڵ و ڕۆژنامەی ئەلێکترۆنی و ماڵپەڕ و تیقی ، ئەکاونتی کەسی کارئاسانی زۆری فەراهەمکردووە بۆ گەیاندنی زانیاری بەهەموو شوێنێک .

موتەلیب سەعید عومەر

شیعر\ دوا گەشتی بێدەنگی.. وریا مەعروف

١

ئەرێ وەستگەیەکی پیرە…
دیوارەکان، ڕەنگی ژەنگی ماندووبوونیان گرتووە.
هەموو ڕۆژێک، سەدان مرۆڤ دێن و
بە جانتای پڕ لە خەمەوە، لەسەر کورسییەکان دادەنیشن.
کەس ناپرسێت: “ئەم شەمەندەفەرە بۆ کوێمان دەبات؟”

تەنیا چاوەڕوانین…
چاوەڕوانیی ئەو ساتە، کە کاتژمێرە گەورەکەی وێستگە
بە لێدانێکی قورس، پێمان بڵێت:
“ئیتر کاتی ڕۆیشتنە.”

٢

ئەو ئەسپە ئاسنینە، بە هەرا و هەیبەت دەگات،
وەک سێبەرێکی سپی، بەناو تەمدا دەخلیسکێت.
سەر دەکەوین…
هەندێکمان چاو بە پەنجەرەکانەوە دەبەستینەوە،
تا تەماشای ئەو باخانە بکەین کە تێپەڕین،
وەك ئەو گەنجێتییەی وەک تەمومژ
لە دوای خێرایی تەمەن ون بوو.
هەندێکمان تەنیا سەر دادەخەین و
دوعا دەکەین، کە نزم و بەرزیی ڕێگەکە زۆر نەبێت.

٣

ژیان، ئەو پەنجەرە پچووکەیە…
کە تێیدا دیمەنی دڵخۆشی و ناخۆشی بە خێرایی دەڕۆن.
جارێک کێڵگەیەکی سەوز دەبینین و دڵمان دەکرێتەوە،
جارێکیش چۆڵەوانییەکی وشک و بێ ئاو.
کەچی ناتوانین بە شۆفێرەکە بڵێین: “بوەستە!”
ناتوانین بۆ چرکەیەک دابەزین و
بگەڕێینەوە ناو ئەو باخەی کە تازە تێپەڕی…
ئەم شەمەندەفەرە تەنیا یەک ئاڕاستەی هەیە،
ئەویش بەرەو پێشەوە، بەرەو ئەو شوێنەی کە پێی دەڵێن “کۆتایی”.

٤

پیاوێکی پیر لە تەنیشتم دانیشتووە،
دەستەکانی دەلەرزن و سەیری وێنەیەکی کۆن دەکات.
ئەویش وەک من، وەک تۆ،
لە وێستگەیەکی دووردا، کەسێکی ئازیزی جێهێشتووە.
هەموومان لێرە کۆچەرین،
هەریەکەو خەمێکمان کردووە بە سەرین و
بە دیار ڕێگەکەوە، خەو دەمانباتەوە.
ئازارەکە لە ڕۆیشتندا نییە،

لەوەدايە، نازانين لە كام وێستگەدا بانگمان دەكەن و دەڵێن:
“تكايە… دوا سەرنشين، پێويستە دابەزێت!”

٥

خودايە…
كە گەيشتينە دوا مەنزڵی ئەم گەشتە ماندووە،
كە جانتاكانمان لەبەر دەمماندا كردەوە،
با دەستمان پڕ بێت لە سپێتی و ميهرەبانی.
با ئەو كاتەی شەمەندەفەرەكە لە ناو تەمدا ون دەبێت و
ئێمە بە تەنيا دەمێنينەوە،
يادگاری□كی ڕۆشن و
دڵێكی ئارامامان، وەك چرا بۆ مابب□تەوە.

چيرۆك/ ماڵئاوايی.. نەوشيروان ئازاد

□
جارێكی تر نيگای گواستەوە،سەرھەردوكيان ،سێری لەدەستی ڕاستی گرت…
ئەڵقەيەكی زێڕ لەدەست و مەچەكێكی بێ وێنەدا…
بەدەم يادێكی كۆنەوە تاس برديي□وە و مژێكی قوڵی لەسيگارەكەی
دا…چاوی بڕيە دوكەڵی جگەرەكەی،وەك مێژووی يادەوەری دێڕبەدێڕی لەو
پەڕاوە لێڵەدا تۆمار كرابێ لێی ورد بوييەوە…
بريا پەڕەی مێژووی ژينم تۆی تيانەبوايە…
سەردێڕی گۆرانیەكەی دوێنێ ديسانەوە ناسۆری زامەكانی هێنايي□وە
سوێ…ئازاری ئەوزامانەی كەتا دوێنێ هيوای كۆتايی هاتن و ساڕێژبونی
هەبو ئەمڕۆ بۆ دواجار لێی بێ هيوا بوو…جارێكی تر دوكەڵە
لێڵەك□ بەرچاوی لێڵ تر كرد…

- چەند تاڵـــە.. بەڕاستی هاوڕێ و ئازار ڕەوێنە…
  ناسۆری تەنيايی گەياندیتيە ئەوڕايەی كەگاڵتەت پێی
  دەهات…دۆژمنی دوێنێت كردەهاوڕێ و خەمڕەوێنی تەنيايی

ئەمڕۆ..ئازار وەک تێزاب مرۆڤ..تەنانەت باوەڕی پۆڵاینیش
دائەڕزێنێ..
بەبێزاریەوە جارێکی تر وەک دوادیدارێک نیگات ئاراستەی
سەراپای بەژنی کردەوە…وەک نەدیدە سەرتاخوار لێی ورد
بویتەوە بۆدواجار بەچاو ماڵئاوایت لێ کرد…بەڵام چاوی دڵ
هەرگیز تێر نا بێ و ماڵئاوایی ناکات ….
بەغداد
1989\2\13/14